

*Є.В. Канатнікова, к.ю.н., Р.О. Максимович
(Національний авіаційний університет, Україна)*

Міжнародно-правові аспекти обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні

Після Української революції 2014 року та війни з Росією, що триває, Україна зіткнулася з проблемами у сфері захисту прав людини і громадянина. Країна запровадила різні обмеження цих прав, що викликало критику з боку міжнародних організацій, таких як ООН та Рада Європи. Це викликало занепокоєння щодо дотримання Україною міжнародних правових стандартів у сфері прав людини.

Обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні є особливо актуальним з огляду на геополітичну важливість країни та триваючу війну з Росією. Війна суттєво вплинула на ситуацію з правами людини в Україні, з'явилися повідомлення про порушення прав людини та обмеження свободи вираження поглядів і об'єднань. У відповідь на ці проблеми міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй, Рада Європи та Європейський Союз, уважно стежать за ситуацією з правами людини в Україні. Ці організації висловили занепокоєння обмеженнями свободи вираження поглядів та об'єднань, нападами на журналістів і правозахисників, а також поведінкою з меншинами.

Крім того, війна викликала занепокоєння щодо прав внутрішньо переміщених осіб та біженців. Ці особи часто стикаються з труднощами у доступі до базових послуг та захисту, таких як житло, освіта та охорона здоров'я.

Міжнародно-правові аспекти обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні мають вирішальне значення для забезпечення дотримання країною своїх міжнародно-правових зобов'язань і захисту основоположних прав своїх громадян. Міжнародне співтовариство відіграє важливу роль у притягненні України до відповідальності за будь-які порушення цих прав і в підтримці зусиль, спрямованих на поліпшення ситуації з правами людини в країні.

Війна, що триває в Україні, також викликає занепокоєння щодо застосування сили органами державної влади та озброєними групами. Міжнародні правозахисні організації задокументували повідомлення про катування, свавільне затримання та позасудові вбивства [2].

Крім того, існують занепокоєння щодо незалежності судової влади та верховенства права в Україні. Країну критикують за відсутність відповідальності за порушення прав людини в минулому та корупцію в правовій системі.

Міжнародно-правові аспекти обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні також є актуальними з огляду на статус країни як підписанта різних міжнародних договорів і конвенцій з прав людини. Серед них

Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Європейська конвенція з прав людини, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

Ратифікація Україною цих документів означає, що країна взяла на себе юридичні зобов'язання дотримуватися прав і свобод, закріплених у них. Міжнародне співтовариство зобов'язане притягати Україну до відповідальності за будь-які порушення цих прав і підтримувати зусилля, спрямовані на поліпшення ситуації з правами людини в країні [7].

Таким чином, міжнародно-правові аспекти обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні мають вирішальне значення для забезпечення дотримання країною своїх міжнародно-правових зобов'язань і захисту основоположних прав своїх громадян. Війна, що точиться в країні, а також сум'яття щодо незалежності судової влади та верховенства права роблять ще більш важливим для міжнародної спільноти уважно стежити за ситуацією та підтримувати зусилля, спрямовані на покращення захисту прав людини в Україні.

Міжнародно-правові аспекти обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні є складними та багатограними. Існує низка різних міжнародно-правових інструментів, які мають відношення до захисту прав людини в країні, включаючи договори, конвенції та звичаєве міжнародне право.

Одним з найважливіших міжнародно-правових документів, що мають відношення до прав людини в Україні, є Міжнародний пакт про громадянські і політичні права (МПГПП) та Міжнародний пакт про соціальні, економічні і культурні права (МПЕСКП). Україна підписала МПГПП у 1968 році та ратифікувала його у 1973 році. МПГПП встановлює низку громадянських і політичних прав, які захищаються міжнародним правом, включаючи право на життя, свободу вираження поглядів і свободу зібрань. МПЕСКП набрав чинності в Україні 3 січня 1976 року і так само, як і Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, передбачає насамперед міжнародний захист на світовому рівні індивідуальних, але не колективних прав і свобод людини.

Україна також є стороною Європейської конвенції з прав людини (ЄКПЛ), яка була прийнята в 1950 році і набула чинності в 1953 році. ЄКПЛ - це міжнародний договір, який забезпечує захист основних прав і свобод людини в Європі. Застосування ЄКПЛ забезпечується Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ), який знаходиться в Страсбурзі, Франція.

На додаток до цих міжнародних правових інструментів, Україна також зобов'язана дотримуватися міжнародного звичаєвого права, яке відноситься до неписаних правил і практик, визнаних міжнародним співтовариством як обов'язкові для виконання. Міжнародне звичаєве право відіграє важливу роль у захисті прав людини, особливо в ситуаціях, коли бракує чітких правових норм або коли існуючі правові норми є неадекватними [11].

Незважаючи на свої міжнародно-правові зобов'язання, Україна зіткнулася з низкою викликів у сфері захисту прав людини і громадянина. Війна з Росією суттєво вплинула на ситуацію з правами людини в країні: надходять повідомлення про порушення прав людини та обмеження свободи вираження поглядів і об'єднань [5].

У відповідь на ці проблеми міжнародне співтовариство зробило низку кроків на підтримку прав людини в Україні. Наприклад, Рада Європи створила моніторинговий механізм для оцінки ситуації з правами людини в Україні, а Організація Об'єднаних Націй заснувала моніторингову місію з прав людини в країні. Загалом, міжнародно-правові аспекти обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні є складними та багатогранними. Хоча Україна ратифікувала низку важливих міжнародно-правових документів, триваюча війна та інші проблеми ускладнюють захист прав людини і громадянина в країні. Для міжнародної спільноти буде важливо продовжувати підтримувати зусилля, спрямовані на покращення захисту прав людини в Україні [3].

Захист прав людини є одним з основних принципів демократичних суспільств. Однак, інколи виникає необхідність обмеження прав людини, наприклад, у зв'язку з безпекою держави або здоров'ям громадян. В таких випадках виникає питання, як забезпечити належний рівень захисту прав людини, не забуваючи про інші соціальні потреби та інтереси.

Беручи до уваги проблематику та основне завдання цієї теми, хотілось би привести до прикладу статтю “LEGAL GROUNDS FOR RESTRICTIONS OF HUMAN RIGHTS IN THE EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS CASE-LAW”. Це - стаття дослідження правових підстав обмеження прав людини в Європейському суді з прав людини. У своїй статті автори розглядають питання про те, які обмеження прав людини можуть бути прийнятними в демократичному суспільстві, а також про те, які міркування має бути використано для визначення законності таких обмежень. Згідно зі статтею, обмеження прав людини мають бути передбачені законом. Це означає, що такі обмеження повинні бути встановлені відповідними законами, які мають достатню ясність та точність. Крім того, автори статті наголошують на тому, що обмеження повинні бути обґрунтовані цілями, які є законними у демократичному суспільстві. Це означає, що такі цілі мають бути відповідними до цінностей та принципів, які зазвичай вважаються важливими для демократичного суспільства, таких як національна безпека, громадський порядок, охорона здоров'я та інші.

Автори статті висвітлюють, що обмеження повинні бути необхідні у демократичному суспільстві. Це означає, що такі обмеження повинні бути відповідними до досягнення цілей, які вони переслідують, та не повинні бути більш обмежувальними, ніж це необхідно для досягнення таких цілей. Крім того, автори статті наголошують на тому, що обмеження повинні бути пропорційні до досягнення цілей, які вони переслідують.

У статті також зазначається, що Європейський суд з прав людини використовує тест на збалансованість для вирішення справ, пов'язаних з обмеженням прав людини. Цей тест передбачає збалансоване врахування інтересів держави та прав людини, зокрема, встановлення того, чи є обмеження належним, необхідним та пропорційним.

У цілому, стаття надає корисну інформацію для тих, хто цікавиться питаннями прав людини та обмежень на них. Автори наголошують на тому, що дотримання правил законності, необхідності та пропорційності є ключовим для забезпечення захисту прав людини та демократичної держави в цілому [10].

Існує низка проблем, пов'язаних з міжнародно-правовими аспектами обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні. Деякі з них включають Відсутність правозастосування, корупція, брак ресурсів та недосконала правова база. Незважаючи на ратифікацію Україною різних міжнародних договорів і конвенцій з прав людини, часто спостерігається недостатнє виконання цих правових зобов'язань. Це призвело до безкарності за порушення прав людини, коли винні не несуть відповідальності за свої дії.

Корупція є поширеною проблемою в Україні, і вона часто підживляє зусилля щодо захисту прав людини і громадянина. Корупція може призвести до відсутності відповідальності за порушення прав людини, а також сприяти ерозії демократичних інститутів і верховенства права. Слабка економіка України та обмежені ресурси також сприяють виникненню проблем у сфері захисту прав людини і громадянина. Уряду може не вистачати ресурсів, необхідних для проведення реформ, які б покращили захист прав людини, а організаціям громадянського суспільства може бути складно забезпечити фінансування своєї діяльності.

Деякі експерти стверджують, що правова база України для захисту прав людини і громадянина є неадекватною. Закони країни можуть не повністю відповідати міжнародним правовим стандартам, або ж вони можуть не забезпечуватися належним чином [8].

Ці проблеми підкреслюють необхідність постійних зусиль міжнародної спільноти для підтримки захисту прав людини в Україні. Важливо вирішити такі проблеми, як корупція, політична нестабільність і недосконалість правової бази, щоб забезпечити захист і дотримання прав людини і громадянина в країні.

Висновок

Отже, міжнародно-правові аспекти обмеження прав і свобод людини і громадянина в Україні є складними та багатограними. Україна ратифікувала різні міжнародні договори та конвенції з прав людини, але часто виникають проблеми з дотриманням цих правових зобов'язань. Політична нестабільність, корупція, брак ресурсів та недосконалість правової бази є одними з ключових проблем, з якими стикається Україна у сфері захисту прав людини і громадянина.

Незважаючи на ці проблеми, міжнародне співтовариство робить кроки на підтримку прав людини в Україні. Рада Європи та Організація Об'єднаних Націй створили механізми моніторингу для оцінки ситуації з правами людини в країні, а інші міжнародні суб'єкти надають фінансову та технічну підтримку організаціям громадянського суспільства, які працюють над питаннями прав людини.

У подальшому важливо продовжувати підтримувати зусилля, спрямовані на захист прав людини і громадянина в Україні. Це може включати усунення деяких першопричин порушень прав людини, таких як корупція та політична нестабільність, а також вдосконалення правової бази та механізмів правозастосування. Працюючи разом, міжнародне співтовариство може допомогти забезпечити захист і дотримання прав людини і громадянина в Україні.

Список літератури

1. Bates E. The Council of Europe and Human Rights: A Study of the Role of the Council's Parliamentary Assembly in the Development of Human Rights Standards in Europe / Bates., 2008. – 224 с.
2. Clapham A. Human Rights: A Very Short Introduction / Clapham., 2015. – 160 с.
3. De O. International Human Rights Law: Cases, Materials, Commentary / Oliver De., 2018. – 1136 с.
4. Dzehtsiarou K. The European Convention on Human Rights and the Conflict in Ukraine / Dzehtsiarou., 2018. – 352 с.
5. European Convention on Human Rights URL: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf.
6. Gelber K. The Right to Freedom of Expression: Restrictions on a Foundational Right / Gelber., 2019. – 200 с.
7. Howard D. Human Rights and Civil Liberties in the 21st Century / Howard., 2017. – 512 с.
8. International Crisis Group report on Ukraine: URL: <https://www.crisisgroup.org/europe-central-asia/eastern-europe/ukraine>
9. Landman T. Human Rights and Democracy: The Precarious Triumph of Ideals / Landman., 2013. – 288 с.
10. Legal Grounds for Restrictions of Human Rights in the European Court of Human Rights Case-Law. Access to Justice in Eastern Europe. [Електронний ресурс]. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://doi.org/10.33327/ajec-18-4.4-n000089>
11. United Nations Human Rights Monitoring Mission in Ukraine - URL: <https://www.ohchr.org/en/countries/enacaregion/pages/uaindex.aspx>
12. Буткевич В. Права людини в Україні / В. Буткевич, А. Галай., 2014. – 760 с.